

KNJIŽNICA KRIŽEVAČKE BISKUPIJE U 19. STOLJEĆU

SUZANA KNEŽEVIĆ

Srednja gospodarska škola Križevci

Milislava Demerca 1, HR - 48260 Križevci
suzana.knezevic1@skole.hr

Prethodno priopćenje
Preliminary communication

Primljeno/Recieved: 28. 01. 2009.
Prihvaćeno/Accepted: 30. 01. 2009.

Grkokatolička Križevačka biskupija čuva bogatu knjižnicu staru gotovo 400 godina koju su stvarali njezini biskupi i svećenici. U knjižnici su, osim crkvenih i teoloških knjiga, zastupljena djela iz svih ostalih područja znanosti. Knjige su pisane različitim svjetskim jezicima i pismima i tiskane u mnogim evropskim središtima tiskarstva. Zbirka knjiga broji 10.667 djela (9.858 svezaka), od kojih su 3 knjige iz 15. stoljeća (inkunabule), 68 iz 16. st., 325 iz 17. st., 3.996 iz 18. st., a ostale su iz 19. i 20. st. Tu je i vrijedna zbirka od 60-tak rukopisnih knjiga te zbirka periodike i sitnog tiska.

Povijest knjižnice može se iščitati iz povijesti grkokatoličke biskupije koja je od osnivanja 1611. godine nekoliko puta mijenjala svoje sjedište. Prvih dvjestotinjak godina knjižnica se zajedno s biskupima selila (Marča, Pribić, Preseka, Gornji Tkalec), dok se od 1801., posljednjih dvjestotinjak godina nalazi u Križevcima.

U 19. stoljeću biskupi su se u Križevcima uglavnom bavili preuređenjem prostora katedrale i biskupske rezidencije za potrebe grkokatolika, prilikom čega su pomno planirali i prostor za smještaj knjižnice. Prvi i za sada jedini poznati popis knjiga iz 19. st. nastaje 1856. godine, a popisuje 2519 djela, odnosno 1971 svezak knjiga.

U 20. stoljeću slijede tri velika uređenja knjižnice: u doba Prvog i Drugog svjetskog rata, te uređenje započeto 1999. godine. Od godine 2007. knjižnica je otvorena za javnost. U njoj se priređuju izložbe popraćene vrijednim tiskanim katalogima knjiga. Uređenje knjižnice trebalo bi se nastaviti.

Ključne riječi: Križevci, Križevačka biskupija, grkokatolička biskupija, knjižnica Križevačke biskupije - povijest - 19. stoljeće, Križevci - povijest knjižnica

I. Uvod

Križevačka biskupija duhovno je i administrativno središte grkokatolika i vrijedan spomenik kulture. Osim katedrale Presvetoga Trojstva obuhvaća i biskupsku rezidenciju - mjesto nekadašnjeg obitavanja križevačkih biskupa - u kojoj se, uz sobe u kojima su biskupi živjeli, konzistorijalnu dvoranu, muzej te biskupijski arhiv, nalazi i bogata biskupijska knjižnica.

Osnivači i vlasnici knjižnice, grkokatolici, katolici su istočnoga obreda koji, zajedno s rimokatolicima - katolicima zapadnoga obreda, pripadaju jednoj apostolskoj Katoličkoj crkvi čiji je poglavar Sveti Otac. Izvanjskim razlikama slični su pravoslavnim vjernicima koji također njeguju istočni

(grčko-bizantski) obred i crkvenu tradiciju (npr. razlike u odnosu na zapadnu tradiciju su u crkvenom graditeljstvu, načinu primanja sakramenata, načinu slavljenja euharistije i dr.). U Hrvatsku dolaze u 16. i 17. st., bježeći pred Turcima. Nakon što sklapaju Uniju s papom, tadašnji papa Pavao V. 1611. osniva prvu grkokatoličku biskupiju u Hrvatskoj, Marčansku biskupiju, sa sjedištem u Marči kraj Ivanić Grada. Njezina je nasljednica Križevačka biskupija, osnovana 1777. godine, koja je danas administrativno središte grkokatolika iz Hrvatske, ali i iz svih ostalih područja bivše Jugoslavije.

Knjižnica Križevačke biskupije stara je, dakle, gotovo 400 godina jer njezine početke vezemo uz osnivanje grkokatoličke biskupije u Hrvatskoj.

Time je jedna od najstarijih hrvatskih knjižnica. Po svojoj vrsti, ona spada u specijalne, spomeničke knjižnice, a upravo je u tijeku i postupak njezine registracije kao kulturnoga dobra. Jedna je od dviju spomeničkih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji, no drugu, franjevačku knjižnicu u Koprivnici uvelike nadmašuje i brojem i vrijednošću knjiga. Uspoređujući vrijednost ove knjižnice sa svim ostalim knjižnicama u županiji (narodnim, školskim, ostalim specijalnim...), a s obzirom na to da je vrijednost mnogih starih knjiga neprocjenjiva, ova je knjižnica ujedno najvrednija županijska knjižnica. Time je, naravno, i najvrednija knjižnica u Križevcima te, gledajući ukupnost knjižnične zbirke, najvredniji križevački pokretni kulturni spomenik.

Knjižnica Križevačke biskupije također je i najstarija knjižnica u Križevcima jer se ovdje, došavši zajedno s grkokatoličkim biskupima 1801. godine, nalazi već više od 200 godina. Uz nju, u Križevcima su još dvije knjižnice s dugom tradicijom: narodna knjižnica koja ove godine slavi 170. obljetnicu od osnutka (1838. osnovana je ilirska čitaonica kojom kreće kontinuirani razvoj narodnoga knjižničarstva u Križevcima) te knjižnica Gospodarskog učilišta koja kontinuirano postoji već gotovo 150 godina, od osnivanja Učilišta 1860. godine (nasljednice te knjižnice današnje su knjižnice Visokog gospodarskog učilišta te Srednje gospodarske škole). Usljed povijesnih okolnosti, Križevci su, nažalost, zatvaranjem samostana i odlaskom redovnika pavlina i franjevacu krajem 18. st. izgubili i dvije vrijedne knjižnične zbirke - franjevačku i pavlinsku knjižnicu koje su u gradu djelovale do zatvaranja samostana. Svi ovi podaci o višestoljetnom kontinuiranom djelovanju različitih vrsta knjižnica u Križevcima upućuju na to da postoji dovoljno materijala za pisanje povijesti križevačkoga knjižničarstva koja bi zasigurno bila vrijedan prilog povijesti hrvatskoga knjižničarstva uopće.

II. Knjižnična zbirka

Knjižnica Križevačke biskupije čuva vrlo vrijednu zbirku knjiga i rukopisa. Valja naglasiti da samim time što se radi o knjižnici jedne bisku-

pije, to nosi težinu glede vrijednosti knjiga u njoj. Naime, biskupijske knjižnice spadaju u najvrednije crkvene knjižnice koje vrijednošću svoga fonda nadmašuju mnoge ostale crkvene knjižnice - župne ili samostanske. To je i za očekivati jer su se pri sjedištima biskupija školovali svećenici, ali i sami biskupi kao i njihovi najbliži suradnici imali su potrebu za posjedovanjem vrijednih knjiga svoga vremena, i to iz različitih područja ljudskoga znanja, a nikako samo iz teološko-crkvenoga područja.

Da je tome tako, vidljivo je i iz fonda križevačke biskupijske knjižnice u kojoj su, osim crkvenih i teoloških knjiga, zastupljena djela iz filozofije, prava, prirodnih znanosti, povijesti, književnosti, kao i brojni rječnici i enciklopedije. Knjige su pisane na desetak svjetskih jezika (latinski, grčki, hebrejski, staroslavenski, moderni europski jezici - njemački, mađarski, talijanski, francuski, poljski, hrvatski), *različitim pismima* (latinicom, grčkim pismom, hebrejskim pismom, staroslavenskom ćirilicom, glagoljicom, novijom ćirilicom, goticom), *mjestu izdanja* (tiskanja) su mnoga evropska središta tiskarstva¹ (Venetus, Romae, Paris, Sanktpetersburg, Berlin, Amsterdam, Pragae, Trnava, Riga, Luxemburg, Bruxelles, Budim, Viennae, Dublin), ali i hrvatske tiskare (Zagreb, Osik, Rika, Dubrovnik, Križevci...), među njihovim su *autorima* mnogi svjetski poznati ljudi iz različitih područja znanosti (Aristotel, Aurelije Augustin, Voltaire, Martin Luther, Erazmo Roterdamski, Ivan Gundulić, Josip Ruđer Bošković...). Prema *godinama izdanja*, nešto manje od polovice fonda čine knjige 15.-18. st.: 3 knjige iz 15. stoljeća (inkunabule), 68 iz 16. st., 325 iz 17. st., 3.996 iz 18. st. Ostalih, nešto više od polovice fonda, čine knjige iz 19. i 20. stoljeća. Tu je i vrijedna zbirka od oko 60 rukopisnih knjiga (još nepopisanih), zbirka novina i časopisa te zbirka sitnog tiska. Većina knjiga i rukopisa u dobrom je stanju, a manji dio trebat će postepeno restaurirati.

Knjižnicu su tijekom stoljeća stvarali njezini vlasnici, biskupi, ostavljajući joj knjige koje su za života nabavljali oni sami ili njihovi svećenici iz raznih župa. Zbirka se stalno povećavala, o čemu

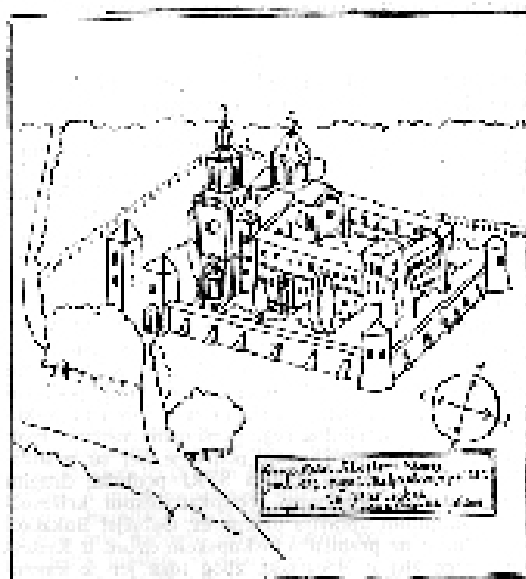
¹ Nazivi gradova navedeni su onako kako se pojavljuju na knjigama.

nam svjedoče do sada poznati popisi knjiga: popis iz 1856. godine koji bilježi 2519 djela, katalog knjiga iz 1915. godine koji popisuje 3110 djela (4862 sveska) te današnji popis (knjiga inventara) prema kojem *knjižnica broji 10.667 djela (9.858 svezaka)!*

Povijest knjižnice usko je povezana s poviješću same grkokatoličke biskupije i iz nje se može iščitati. Tako u povijesti biskupije i knjižnice možemo primijetiti dva bitno drugačija razdoblja: burno razdoblje prije doseljenja biskupa u Križevce 1801. godine koje je obilježeno stalnim seljenjem biskupa i njihove knjižnice te stabilnije i mirnije razdoblje nakon dolaska u Križevce tijekom kojeg se knjižnica kontinuirano razvija do danas. Bolja ili lošija razdoblja za knjižnicu u njezinoj 400-godišnjoj povijesti vezana su uz povijesne i crkvene prilike, ali i uz sposobnost i volju samih biskupa koji su stolovali u pojedinom razdoblju. U svakom slučaju, danas možemo sa sigurnošću reći da su grkokatolici, bez obzira na različitu brigu pojedinih biskupa o svojoj biskupiji i knjižnici, do danas uspjeli sačuvati veliko bogatstvo svoje knjižnice.

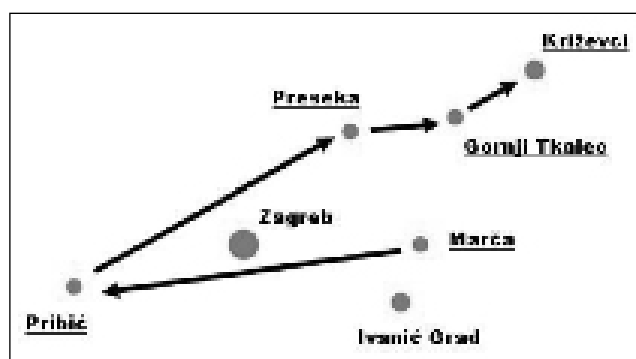
III. Knjižnica grkokatoličke biskupije prije dolaska grkokatoličkih biskupa u Križevce (1611. - 1801.)

Po osnivanju prve grkokatoličke biskupije u Hrvatskoj 1611. godine, sljedećih 130-ak godina biskupi stoluju u crkvi i samostanu u Marči, mjestu nedaleko od Ivanić Grada. Polovicom 18. st., točnije 1739. godine, nakon dugogodišnjih sukoba s pravoslavnim monasima, grkokatolički posjed u Marči biva spaljen, a tadašnji biskup i ostali stanovnici samostana primorani bježati. Sljedećih 60-ak godina 18. stoljeća biskupi se, izgubivši sjedište svoje biskupije, sele po različitim mjestima. Najprije odlaze na svoj posjed u Pribić na Žumberku (1739.-1756.), potom u Preseku, 17 km zapadno od Križevaca, posjed koji od carice Marije Terezije dobivaju u zamjenu za spaljenu Marču (1756.-1781.), a potom sele na obližnji posjed Gornji Tkalec (1781.-1801.).

Arhitekturni nacrt Marči kraj Ivanić Grada 1739.

Sjedište biskupije i knjižnice u Marči kraj Ivanić Grada (1611.-1739.)

Seljenje biskupa i knjižnice tijekom 18. stoljeća

Sva ova sjedišta grkokatoličkih biskupa bila su mala mjesta pa su biskupi nakon spaljivanja Marče tražili dostojanstveno središte svoje biskupije, središte u kojem će nakon 60 godina opet imati svoju stolnu crkvu, katedralu. Slijedom različitih okolnosti, izbor pada na obližnji slobodni i kraljevski grad Križevce u kojem, zalaganjem tadašnjeg biskupa Vasilija Božičkovića, papa Pio VI. i carica Marija Terezija 1777. osnivaju Križevačku biskupiju. Time završava nestabilno i najbolnije razdoblje grkokatoličke povijesti u Hrvatskoj, iako se biskupi još sljedećih gotovo 25 godina neće preseliti u Križevce, središte svoje biskupije.

Nakon što car Josip II. 1786. zatvara franjevački samostan u Križevcima, 1791. on biva

dodijeljen na korištenje novoosnovanoj grkokatoličkoj Križevačkoj biskupiji. Franjevačka barokna crkva i samostan prilagođuju se za potrebe istočnoga obreda, a potom 1801. tadašnji biskup seli u svoje sjedište.²

O razdoblju najstarije povijesti knjižnice grkokatoličkih biskupa za sada nemamo puno izvora, ali je možemo iščitati iz povijesti same biskupije. Prvih 130-ak godina (1611.-1739.) knjige su u biskupijskom središtu Marči. Godine 1735. (četiri godine prije spaljivanja samostana) samostan su opljačkali pravoslavni monasi iz Lepavine (mjesto između Križevaca i Koprivnice) i u toj pljački sa sobom odnijeli i nekoliko vrijednih rukopisnih liturgijskih knjiga. Polovicom 20. stoljeća grkokatolički svećenik Juraj Pavić u pravoslavnom manastiru u Lepavini pronašao je Bibliju tiskanu u Ostrogu 1581. na čijoj je naslovnici bila priliježljena cedulja s tekстом "Biblia stara iz manastira Marče priemlena". Na Bibliji se nalazi potpis marčanskog biskupa Rafaela Markovića (stolovao 1709. - 1726.).³ Danas te Biblije nema u katalogu knjiga iz 16. st. pa nije jasno je li J. Pavić samo zabilježio njezino pronalaženje ili je pronađenu knjigu uspio vratiti u vlasništvo grkokatolika pa je kasnije negdje zagubljena.

Nakon spaljivanja sjedišta Marčanske biskupije 1739., sljedećih 60-tak godina knjige odlaze na put zajedno sa svojim biskupima, da bi od 1801. bile smještene u biskupskoj rezidenciji u Križevcima. Kako se razvijala biskupska knjižnica u 17. stoljeću u Marči, u vrijeme stolovanja 14 marčanskih biskupa, ne znamo, ali za naredno teško razdoblje seljenja biskupa u 18. st. postoje dokazi da su biskupi sa sobom selili i svoje knjige. Biskup Janko Šimrak zabilježio je 1944. godine da

se u knjižnici, među ostalima, nalaze knjige biskupa Teofila Pašića koji se selio iz Marče u Pribić, zatim biskupa Gabriela Palkovića koji se selio iz Pribića u Preseku i biskupa Vasilija Božičkovića koji se selio iz Preseke u Gornji Tkalec.⁴ Ova trojica biskupa bili su svjedoci najburnijega razdoblja povijesti biskupije i knjižnice i njihovom zaslugom sačuvane su knjige iz najstarijega razdoblja biskupijske knjižnice, prije nego što je knjižnica stigla u Križevce.

IV. Biskupijska knjižnica u 19. stoljeću - prvi popis knjiga iz 1856. godine

Devetnaesto je stoljeće stoljeće naglih i značajnih promjena u crkvenom životu Križevaca. Prethodno, 18. stoljeće, nastavljajući se i na dobar dio 17. stoljeća, u crkveno-organizacijskom je smislu bilo postojano, obilježeno višestoljetnim postojanjem crkve i župe Svetog Križa te dvaju samostana, odnosno redovničkih zajednica - franjevacu u Gornjem gradu te pavlina u Donjem. Krajem 18. stoljeća ova se slika uhodanog crkvenog križevačkog života bitno mijenja nakon što car Josip II. godine donosi odredbu po kojoj se zatvaraju mnogi samostani. Po toj su kobnoj odredbi zatvoreni i križevački samostani - franjevački nakon 160 godina te pavlinski nakon 120 godina postojanja u Križevcima. Time su zatvorene i javne škole koje su pri samostanima djelovale, ali i samostanske knjižnice koje su do tada bile jedine knjižnice u gradu, namijenjene redovnicima, ali i izobrazbi đaka koji su pohađali samostanske javne škole. Odlaskom pavlina, župnom crkvom od 1789. nakon 450 godina prestaje biti crkva Svetog Križa, a novom župnom crkvom postaje bivša pavlinska crkva Sv. Ane.

Posljedice ovih crkvenih događaja krajem 18. stoljeća u Križevcima ogledaju se u bitnim promjenama u 19. stoljeću. Premještanjem središta župe u crkvu Sv. Ane, gubi na funkciji i važnosti bivša župna crkva Svetoga Križa koja se sve više zapušta pa jedno vrijeme čak služi za smještaj kažnjenika. Bivša franjevačka barokna crkva i samostan u Gornjem gradu dodjeljuju se grkoka-

2 Na mjestu današnje grkokatoličke katedrale i biskupske rezidencije u Križevcima 1325. spominje se samostan redovnika *augustinaca* s gotičkom crkvom posvećenom Blaženoj Djevici Mariji. Godine 1539. Turci su spalili križevački Gornji grad, opustošili samostan i crkvu pa augustinci napuštaju Križevce. Godine 1627. zagrebački biskup predaje ruševine augustinskog samostana i gotičke crkve *franjevaca* koji grade novu, baroknu crkvu i samostan u sklopu kojeg je ljekarna, laboratorij i knjižnica. Godine 1786. austrijski car Josip II. ukida franjevački samostan koji sljedeće 4 godine služi u vojne svrhe. Franjevci su sa sobom odnijeli i svoju knjižnicu. Godine 1791. cijeli je kompleks dodijeljen *grkokatolicima*, tj. njihovoj novoosnovanoj Križevačkoj biskupiji za katedralu i rezidenciju. Crkva se preuređuje za potrebe grkokatoličkoga obreda, a 1798. je i posvećena, kao katedrala Presvetoga Trojstva. Biskup se u Križevce, zajedno s biskupijskom knjižnicom, seli 1801. godine.

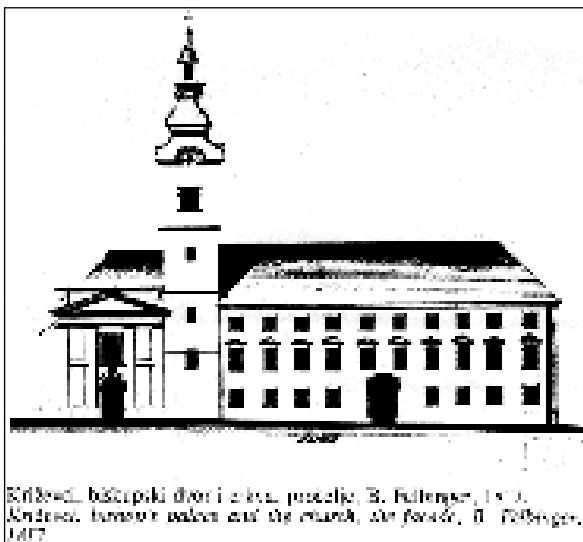
3 *Eparhijski vjesnik Križevačke biskupije*, god. 1942., br. 4, str. 63-64.

4 *Eparhijski vjesnik Križevačke biskupije*, god. 1945., str. 80.

tollicima te, postavši katedralom i biskupskom rezidencijom Križevačke biskupije, stari samostan tijekom 19. st. kroz nekoliko građevinskih zahvata postaje najreprezentativnijom građevinom u gradu. Velike su to bile promjene koje je dio građana, posebno stanovnici Gornjega grada, na početku teško i prihvatilo, što je i razumljivo s obzirom na to da su narodu poznate franjevce zamijenili Križevčanima prilično nepoznati i do tada, što se tiče vjeroispovijesti stanovnika, malo zastupljeni grkokatolici.

Što se tiče križevačkih knjižnica, navedene crkvene promjene ogledaju se i u knjižničarskim prilikama. Dvije vrijedne samostanske knjižnice odlaze iz grada, ali u grad doseljava vrijedna grkokatolička biskupijska knjižnica.

Po doseljenju grkokatoličkih biskupa 1801. u Križevce, valjalo je još puno toga učiniti kako bi se nekadašnji franjevački, redovnički prostor prenamijenio za potrebe grkokatoličke biskupije. Zato tijekom 19. stoljeća bilježimo nekoliko preinaka crkve i biskupske rezidencije (izvana i iznutra) kojima je nekad skromni samostan poprimao dostojanstven izgled sjedišta jedne biskupije.

Izgled katedrale i rezidencije s početka 19. st.

S obzirom na ove, građevinske radove križevačkih biskupa 19. stoljeća na svojoj katedrali i rezidenciji, nije za očekivati da su se oni na ozbiljniji način bavili svojom knjižnicom, odnosno da su uređivali njezin fond. No, ono što znamo jest to da su na ozbiljan način pristupili planiranju pro-

Neogotički izgled katedrale i rezidencije s kraja 19. st. (danas obnovljen)

stora za smještaj knjižnice i biskupijskog arhiva, što je vidljivo iz dva sačuvana tlocrta biskupske rezidencije iz 19. stoljeća.⁵

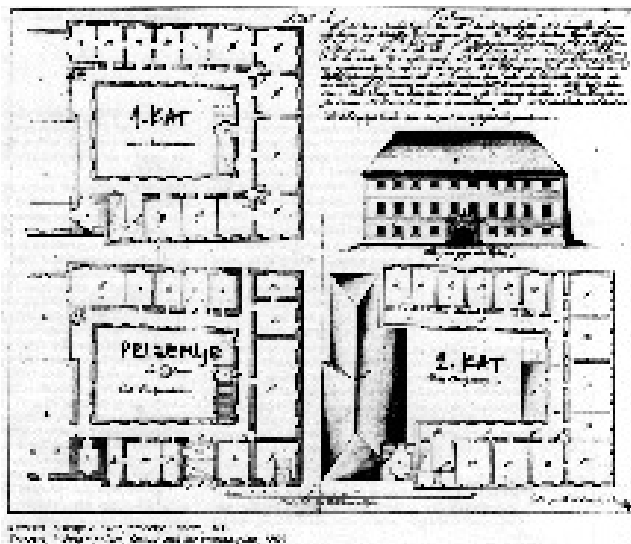
Prema prvom tlocrtu arhitekta Fabijana Sebastijana Hütlera iz 1803., nastalom u vrijeme Silvestra Bubanovića, biskupa koji je i preselio u Križevce 1801., za biskupijsku knjižnicu i arhiv bilo je planirano nekoliko manjih prostorija u istočnom bloku rezidencije, na 1. i 2. katu.⁶ Iz toga je tlocrta vidljivo da se tada u rezidenciji još nisu dogodili veći arhitektonski zahvati jer su ove male prostorije postojale otprije, služeći bivšim stana-rima, franjevcima, kao sobe za redovnike. Očito da se takve sobice u biskupiji nisu imale iskoristiti ni za što drugo nego za smještaj knjižnične i arhivske građe.

Za vrijeme biskupovanja sljedećeg biskupa Konstantina Stanića, koji se spremao za prvu veću obnovu katedrale i rezidencije, 1817. nastaje sljedeći poznati tlocrt rezidencije iz kojeg su vidljive preinake koje arhitekt Bartol Felbinger planira

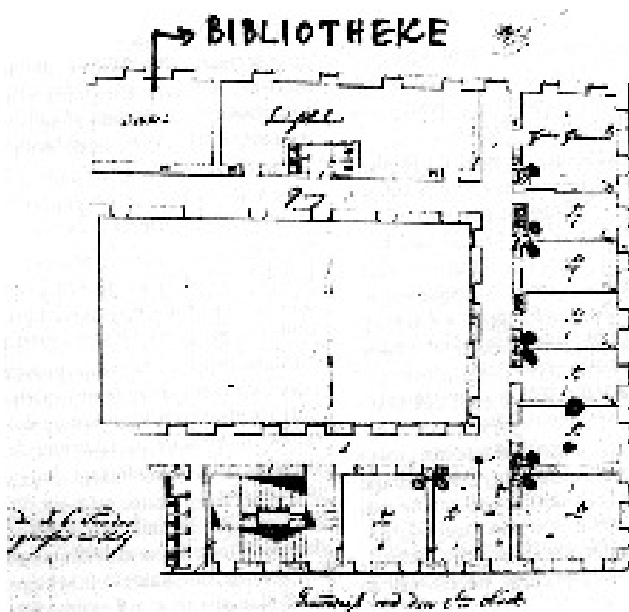
⁵ Tlocrti preuzeti iz: Maruševski, Olga. *Grkokatolička katedrala Svetog Trojstva i biskupski dvor*. // Križevci: grad i okolica. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu; Križevci: Matica hrvatska, 1993. Str. 167-181.

⁶ Tlocrt iz 1803.: U legendi kraj tlocrta za prostorije na 1. i 2. katu označene brojem 17 piše (izvorno na njemačkom jeziku, prijevod prof. Irene Fresl): *više soba koje se upotrebaljavaju i preuređuju za biskupsku knjižnicu i arhiv*. (u: Maruševski, O., navedeno djelo, str. 180.)

učiniti u prostoru rezidencije. Prema tome planu, u istočnom bloku rezidencije, na 2. katu, nekoliko manjih prostorija (bivših franjevačkih redovničkih soba) planira se spojiti u dvije velike prostorije od kojih bi ona do katedrale bila namijenjena biskupijskoj knjižnici.

Tlocrt biskupske rezidencije 1803.: više manjih prostorija na 1. i 2. katu planirano je za knjižnicu i arhiv

Tlocrt 2. kata biskupske rezidencije 1817.
Jedna veća prostorija planirana je za knjižnicu

Je li knjižnica, prema ovim planovima, doista bila i smještena u predviđene prostore, pa time i nekoliko puta seljena, ne znamo, jer prema nekim izvorima, knjižnica je od dolaska u Križevce 1801.

bila smještena u istoj prostoriji. Je li to upravo prostorija na 1. katu istočnoga bloka rezidencije u kojoj se nalazi i danas, također nemamo sigurnih potvrda.⁷

Treći biskup koji stoluje u Križevcima, Gabriel Smičiklas, u vremenu od 1841. do 1845. godine provodi sljedeću obnovu katedrale i rezidencije, u klasicističkom stilu, prema zamisli arhitekta Aleksandra Brdarića, kada se izgled rezidencije izvana bitno mijenja dogradnjom altane iznad glavnog ulaza.

Polovicom 19. stoljeća, najvjerojatnije 1856., zbiva se najvažniji događaj za biskupijsku knjižnicu u 19. stoljeću - nastaje prvi do sada poznati popis knjiga,⁸ ujedno i zadnji prije velikoga uređenja knjižnice koje će uslijediti 1914. godine. Popis nastaje nakon smrti biskupa Gabriela Smičiklasa za potrebe primopredaje inventara biskupije novome biskupu Đuri Smičiklasu.⁹ Kao što je to uobičajeno prilikom preuzimanja dužnosti biskupa, radili su se popisi imovine biskupije. S obzirom na nastali popis knjiga, novi je biskup očito htio imati vrlo precizno zabilježeno stanje inventara svoje biskupije!

Popis teče u jedinstvenom nizu brojeva, a navedene knjige podijeljene su u 42 odlomka označena rednim brojevima. S obzirom da se ne može utvrditi sadržajna povezanost knjiga popisanih u pojedinom odlomku, brojevi od 1 do 42 ne znače nikakve stručne skupine knjiga, nego upućuju na jednostavno popisivanje knjiga po mjestu njihova smještaja (u ormarima ili na policama). Osoba koja je sastavljala popis, kako je to i uobičajeno kod popisivanja bilo kakvog stanja inventara, jednostavno je išla od police do police i zapisivala koji se predmeti (u ovom slučaju knjige) na kojoj polici nalaze. Rubrike unutar kojih su knjige popisane su: redni broj, naslov djela, autor

⁷ "Soba za biblioteku služeća, nije mijenjana otkako se vladike nastaniše u sadanju rezidenciju g.1801." Zabilježio Dane Reba u svom kratkom izvješću o povijesti knjižnice poslanom hrvatskoj Vladi 1916., ali ne navodeći koja je to soba! (v. Popis literature, bibliografska jedinica pod red.br. 2 i 13).

⁸ Popis knjiga nalazi se u bilježnici koja je pronađena i pregledana 1999. prilikom uređenja knjižnice. Zbog vrijednosti i značajnosti ovog dokumenta za daljnja istraživanja o knjižnici, napravljen je i uvezan preslik popisa. Izvornik i preslik trenutno nije moguće pronaći u knjižnici!

⁹ Zabilježio Dane Reba u svom kratkom izvješću o povijesti knjižnice poslanom hrvatskoj Vladi 1916. (v. Popis literature, bibliografska jedinica pod red.br. 2 i 13).

(ta je rubrika popunjena samo kod onih knjiga kod kojih je autor utvrđen) te broj svezaka. Ukupan broj popisanih knjiga je 2519 djela, odnosno 1971 svezak.

Na kraju popisa knjiga nalaze se i dva vrlo vrijedna naknadno dodana zapisa.

Prvi zapis

Prvi od njih je na njemačkome jeziku, rukopisa drukčijeg od popisivača knjiga i vrlo teško čitljivoga, datiranog 30. kolovoza 1856., u kojem se spominje i umrli biskup Gabriel Smičiklas. Zapis je sastavio stanoviti W. Wodnarka,¹⁰ čijem se potpisu pridružuje još nekoliko osoba. Pretpostavljamo da je Wodnarka bio službena osoba nekog višeg tijela (crkvenog ili državnog) u čije je ime došao pregledati biskupiju ili samo biskupijsku knjižnicu. S obzirom na datum zabilježen u ovom zapisu, knjige su popisane svakako prije 30. kolovoza 1856.

Drugi zapis

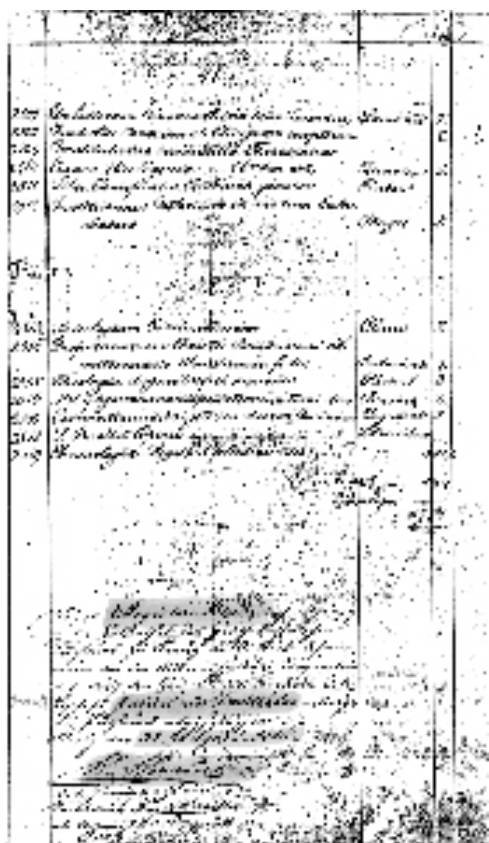
Ovaj iznimno vrijedan i za povijest knjižnice vrlo bitan zapis datiran je 19. ožujka 1916. godine, a sastavio ga je Nikola Badovinac, diecezanski (biskupijski) bibliotekar, kako se ispod sam potpisuje. Ovaj nam tekst donosi osnovne podatke o uređenju knjižnice 1914. i 1915. godine i upućuje nas na nekoliko izvora o njemu, posebno na dokument iz biskupijskoga arhiva u kojem je to uređenje detaljno opisano.¹¹

Popis knjiga iz 1856. godine nema nikakve sadržajne veze s ovim naknadnim zapisom, ali je mudri knjižničar Badovinac upravo na kraju starog popisa knjiga ostavio trag o svojem uređenju knjižnice provedenom 60 godina kasnije.

Ovaj zapis iznimno je važan za daljnja istraživanja povijesti knjižnice (u 20. st.) pa ga donosimo u cijelosti:

UREĐENJE EPARHIJSKE BIBLIOTEKE

Za knjižničara imenovan je dekretom od 8. IX. 1914. br. 962 bivši stojdraški administrator i namjesni učitelj Nikola Badovinac, kojem je opredjeljen za pomoćnika oko uređenja diec. biblioteke Ćiril Drohobeczky, diecezanski arhivar.

Popis knjiga iz 19. st.
U zapisu ispod popisa zabilježen datum 30. 8. 1856.

10 Zbog teške čitljivosti zapisa prezime možda nije točno navedeno.

11 v. Popis literature, bibliografska jedinica pod red.br. 2 i 13.

Osnovu i napatuk za uređenje eparhijske biblioteke sastavio je u tom poslu vješt, revni i učeni stručnjak Dr. Janko Šimrak,¹² profesor vjere na srednjim školama, prefekt u grkokat. sjemeništu, kao revisor i censor eparhijske biblioteke. On je odredio da se ima diecezanska biblioteka urediti razređenjem po strukama, a uređenjem iste počelo se je sredinom mjeseca listopada 1914., a dogotovljena je, odnosno uređena 6. studenoga 1915.

Po odredbi vis. Kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu od 17. I. 1916. br. 1641 i 4. II. 1916. br. 3422 imao se je sastaviti:

- 1) Historijat biblioteke od njezina početka do danas, koji ima biti kratak i sadržavati samo najbitnije i najvažnije. Taj je napisao preč. gos. Daniel Reba, kanonik pojac, kao nadzornik biblioteke.
- 2) Posve kratak prikaz o sadašnjem stanju knjižnice i opći pregled, zastupane struke, broj djela i svezaka pojedinih struka i cijele knjižnice, broj rukopisa itd., uprava, prostorije, uređaj itd. (Napisao je knjižničar N. Badovinac). Osobito znatne i rijetke knjige i rukopisi neka budu napose navedeni.

Toj odredbi udovoljeno je dne 7. veljače 1916. br. 110 pa se sve to nalazi pod istim brojem u Diecezanskom arhivu,¹³ pak nije nužno to napose u ovoj knjizi prepisivati.

Bilo je nešto o diecezanskoj biblioteci napisano u Kat. listu¹⁴ br. 40 od god. 1915 i u Hrvatskoj¹⁵ br. 1303 od god. 1916. o njezinom uređenju.

Čim se svrši posao oko uređivanja iste, otpočet će se s uređenjem diecezanskoga arhiva, za koji je razjašnjenje oznaka priredio i napisao preč. gosp. Danijel Reba, kao upravitelj biblioteke. Bilo sve na slavu Božju i korist slavne eparhije Križevačke!

U Križevcih, dne 19. ožujka 1916.

Nikola Badovinac, diecez. bibliotekar

Nakon smrti biskupa Đure Smičiklasa (u. 1881.) te nakon smrti sljedećeg biskupa Ilije Hranilovića (u.1889.) nije se radio popis knjiga koje su iza njih ostale, nego je predaja knjiga izvedena samo općenito.¹⁶

Sljedeći biskup Julije Drohobeczky (biskupovao na prijelazu stoljeća: 1891.-1920.), vrlo je značajan i kao biskup i kao intelektualac svoga doba, zaslužan i za osnivanje samostana sestara bazilijanki u Križevcima.¹⁷ Kao krunu svih radova oko uređenja katedrale i rezidencije u 19. stoljeću, na samom kraju stoljeća biskup Drohobeczky poduzima veliku obnovu katedrale i rezidencije u neogotičkom stilu, pod vodstvom arhitekta Hermana Bollea koji tih godina sličnu obnovu provodi i na zagrebačkoj katedrali. Izgled koji je tada poprimila križevačka katedrala i rezidencija zadržan je i do danas, tj. današnjom obnovom nastoji se rekonstruirati upravo taj, prije stotinjak godina ostvaren, neogotički izled cijelog kompleksa.

S obzirom na veliku zauzetost biskupa Drohobeczkyog da na samom kraju 19. stoljeća katedrala i rezidencija poprime monumentalan izgled, dostojan biskupijskoga središta, prema dosadašnjim saznanjima on se također nije na značajniji način bavio uređenjem fonda biskupijske knjižnice.

V. Biskupijska knjižnica u 20. stoljeću: tri velika uređenja

Nakon uređenja prostora katedrale i rezidencije te prvoga popisivanja knjiga u biskupijskoj knjižnici polovicom 19. stoljeća, u 20. stoljeću nastupili su puno bolji dani, odnosno godine, za knjižnicu. Jedan od prvih poteza dr. Dionizija Njaradija koji je nastupio nakon biskupa Julija Drohobeczkyog (a uslijed različitih okolnosti preuzeo je upravljanje biskupije već 1914., šest godina prije umirovljenja biskupa Drohobeczkyog) bio

12 Dr. Janko Šimrak postaje kasnije biskup i tijekom svoga biskupovanja od 1942. do 1946. godine značajno doprinosi povećanju knjižničnoga fonda i uređenju prostora knjižnice.

13 Dokument je pronađen u arhivu biskupije (v. Popis literature, bibliografska jedinica pod red.br. 2 i 13.)

14 Časopis je pronađen u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Utvrđeno je da se članak ne nalazi u broju 40 od 1915. godine, kako je navedeno, nego u broju 28 iste godine.

15 Časopis nije pronađen u NSK.

16 Zabilježio Dane Reba u svom kratkom izvješću o povijesti knjižnice poslanom hrvatskoj Vladi 1916. (v. Popis literature, bibliografska jedinica pod red.br. 2 i 13.)

17 Više o biskupu Drohobeczkyom u: Peklić, Ivan. *Život i djelo križevačkoga biskupa Julija Drohobeczkyog*. // Podravina : časopis za multidisciplinarna istraživanja, 3(2004), 5, 71-88.

je taj što je inicirao prvo veliko uređenje biskupijske knjižnice, u doba Prvoga svjetskoga rata.¹⁸

Povjerio je tadašnjem svećeniku i prefektu grkokatoličkog sjemeništa u Zagrebu, a kasnijem biskupu, dr. Janku Šimraku da izradi naputak za uređenje biskupijske knjižnice. Ujedno, Njaradi je imenovao (koliko znamo, po prvi i zadnji puta u povijesti biskupije!) *biskupijskoga knjižničara*, svećenika Nikolu Badovinca, kao i njegova pomoćnika, biskupijskoga arhivara Ćirila Drohobeckog. Prema Šimrakovu naputku, knjižnica se trebala urediti rasporedom po strukama, što je za ono doba bio vrlo napredan poduhvat.

Uređenje je potrajalo nešto više od godinu dana, od jeseni 1914. do zime 1915. U tom je razdoblju uređen prostor knjižnice i veći dio knjižničnoga fonda. Knjige su klasificirane - raspoređene u 18 stručnih skupina, katalogizirane su (napravljen je stručni katalog na listićima, a prepisivanjem kataložnih kartica započeta je i izrada abecednog kataloga), dobile su naljepnice sa signaturom, po policama u knjižnici postavljeni su natpisi s nazivima stručnih skupina. No, posao nije završen jer su popisane samo one knjige koje su stale u prostoriju knjižnice. Manji dio knjiga ostao je nepopisan i "privremeno" smješten u prostor biskupijskoga arhiva dok se za njih ne pronađe odgovarajuće mjesto u knjižnici, odnosno dok se knjižnici ne osigura dodatan prostor. Nepopisane knjige bile su iz područja ekonomije, jezikoslovlja, književnosti i zdravstva, a osim njih neobrađene su ostale brošure i časopisi.

Prema tada napravljenom katalogu knjiga, popisano je *3110 djela u 4862 sveska*, s time da su knjige crkveno-teološke tematike činile oko polovicu fonda, dok su drugu polovicu fonda činile knjige iz svih ostalih područja ljudskoga znanja (ne zaboravimo da bi knjiga "necrkvenog" sadržaja bilo i više da su sve bile popisane).

Sljedeće veliko uređenje knjižnice zbilo se za biskupovanja sljedećeg biskupa, upravo dr. Janka

Šimraka koji je još kao svećenik napravio nacrt prethodnoga uređenja knjižnice. Biskup Šimrak se za svoga kratkog stolovanja u Križevcima od 1942. do 1946., u doba Drugog svjetskog rata i ranog poraća koje mu donosi i smrt nakon komunističkog zatvora, na poseban način brinuo o svojoj rezidenciji i knjižnici. Iako je zbirka knjiga i prije rasla, biskup Šimrak je, prije svega, zaslužan za velik rast zbirke u 20. stoljeću (1915. popisano je oko 5.000 svezaka knjiga, a danas zbirka broji oko 10.000 knjiga!). On je motivirao brojne svoje svećenike da svoje privatne zbirke knjiga uključe u biskupijsku knjižnicu. Prema nacrtima arhitekta Stjepana Podhorskog dao je urediti središnju prostoriju knjižnice u kojoj je većina knjiga smještena i danas, proširio je prostor knjižnice te dao napraviti posebne ormare za smještaj knjižnične i arhivske građe. Zbog prerane smrti nažalost nije stigao i popisati sve prikupljene i smještene knjige pa je zbirka u takvom, nepopisanom stanju stajala sljedećih pedesetak godina.

Naime, biskupi druge polovice 20. stoljeća ne posvećuju biskupijskoj knjižnici ni približno toliko pozornosti kao biskup Janko Šimrak. Biskupija i knjižnica sve se više zapuštaju, posebno otkada biskupi ne žive više u sjedištu svoje biskupije - od 1966. žive u Zagrebu. O katedrali i biskupskoj rezidenciji od 1979. godine do danas brinu časne sestre bazilijanke čiji se samostan nalazi uz biskupijski kompleks.

Krajem 20. stoljeća ponovno nastupa sretne razdoblje za biskupiju i knjižnicu. Na poticaj sestara bazilijanki, od 1997. godine započinje veliko uređenje cijeloga biskupijskoga kompleksa. Inicijativom *Povjerenstva za obnovu katedrale i biskupije* na čelu s mr. Renatom Husinec započinje obnova financirana od Ministarstva kulture koja traje sve do danas. Osim vanjskoga uređenja, radi se i na unutarnjem uređenju od kojeg je jedan od najobimnijih poslova upravo uređenje biskupijske knjižnice koje je započeto 1999. godine.¹⁹ Uređen je prostor knjižnice (glavna prostorija te još jedna prostorija do nje), nabavljene izložbene vitrine u hodniku knjižnice te računalo.

¹⁸ Uređenje je detaljno opisano u arhivskome dokumentu pronađenom u arhivu Križevačke biskupije 1999. godine, pod brojem 110/1916. U svom izvornom rukopisnom obliku ima ukupno 24 stranice, od čega su 2 stranice službeni dopisi tadašnje hrvatske vlade, a ostalo su izvješća o knjižnici. Dokument je objavljen i popraćen komentarima u časopisu Cris. (v. Bibliografija radova o knjižnici, jedinice pod red.br. 2 i 13).

¹⁹ Uređenje je detaljno opisano u: Knežević, Suzana. *Knjižnica grkokatoličke biskupije u Križevcima : pregled povijesti knjižnice i njezina današnjega uređenja*. // Cris : časopis Povijesnog društva Križevci, 9(2007), 1, 225-228.

Unutrašnjost glavne prostorije knjižnice danas

Izložbene vitrine u hodniku knjižnice

Što se tiče uređenja knjižničnoga fonda, knjige su inventarizirane, klasificirane prema postojećim stručnim skupinama iz 1915. godine, iznova signirane, a vrlo mali broj knjiga je i katalogiziran (knjige koje su opisane u katalogima knjiga tiskanima povodom održavanja izložbi u knjižnici). S obzirom da još uvijek ne postoji kompletni, računalno pretraživ katalog knjiga, pretraživanje knjiga u knjižnici omogućeno je unošenjem inventarnih knjiga u računalno (pomoću programa Excel). Informacija o knjižničnoj građi, dakle, još uvijek nije dostupna putem interneta, nego se do nje može doći jedino osobnim dolaskom u knjižnicu i računalnim pretraživanjem inventarnih knjiga.

U zadnjih desetak godina puno se napravilo i na predstavljanju knjižnice javnosti: organizirano je nekoliko izložbi knjiga uz koje su tiskani vrlo vrijedni katalogi knjiga (izložba Biblija, znan-

stvenih knjiga, liturgijskih knjiga, inkunabula i knjiga 16. stoljeća, geografskih knjiga), knjižnica je predstavljena na nekoliko stručnih skupova, objavljeno je nekoliko stručnih članaka o njoj, jedna od rukopisnih knjiga je digitalizirana.²⁰

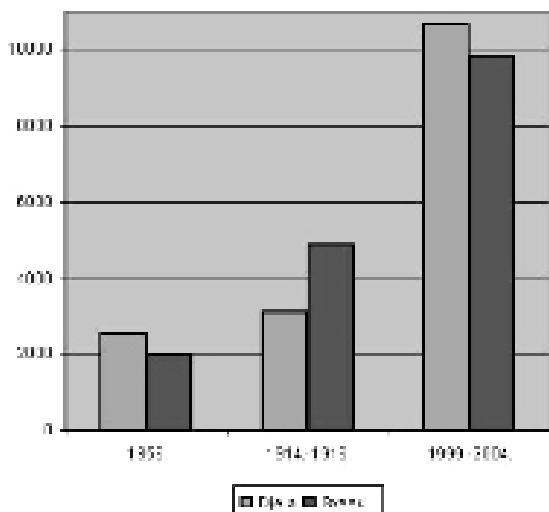
Najveći dosadašnji dio posla oko uređenja knjižničnoga fonda napravljen je do 2004. godine (čišćenje, inventariziranje, klasificiranje, signiranje i smještanje knjiga) suradnjom velikog broja ljudi, uglavnom volontera. U uređenju su sudjelovali: knjižničarka određena od sestara bazilijanki, tridesetak studenata knjižničarstva, voditelj stručnih poslova u knjižnici prof. Željko Vegh, a u osmišljavanju uređenja knjižnične zbirke sudjelovali su stručnjaci iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice kao i profesori sa studija knjižničarstva. U proljeće 2007. knjižnica je otvorena za javnost i odonda se u njoj redovito priređuju izložbe knjiga. Posao daljnjeg uređenja knjižnice (izrada računalnog kataloga, uređenje zbirke rukopisa i časopisa i dr.) trenutno, nažalost, stagnira jer on iziskuje zapošljavanje stalne stručne osobe u knjižnici.

V. Zaključak

Prema današnjem stanju inventarnih knjiga, knjižnica broji 10.667 djela (9.858 svezaka), što znači da danas knjižnica ima duplo više svezaka nego što ih je imala 1915. godine kad je rađen zadnji katalog knjiga, a čak pet puta više svezaka nego pri prvom popisu knjiga polovicom 19. stoljeća. To povećanje broja knjiga tijekom dvjesto godina boravka knjižnice u Križevcima najbolje možemo pratiti kroz sljedeću tabelu i graf:

GODINE POPIŠIVANJA	BROJ DJELA	BROJ SVEZAKA
1. 1856.	2 519	1 971
2. 1914.-1916.	3 110	4 862
3. 1999.-2004.	10 667	9 858

²⁰ Sve ovdje spomenute publikacije o knjižnici navedene su u popisu literature.

Rast broja knjiga od 19. stoljeća do danas

Prema prikazanom rastu knjižničnoga fonda, vidljiv je napredak knjižnice u ovih 200-tinjak godina otkako se ona nalazi u Križevcima, no evidentno je i to da nijedno od dosadašnjih uređenja knjižnice nije provedeno do kraja kako bi se utvrdilo pravo stanje knjižnice. U 19. stoljeću knjige su samo grubo popisane, u doba Prvoga svjetskoga rata knjižnica doživljava temeljito uređenje koje je osnova i današnjega uređenja (raspored knjiga po strukama), no nisu sve knjige popisane; u doba Drugoga svjetskoga rata kada bilježimo velik rast zbirke, knjižnica je prostorno proširena i uređena, ali nije i popisana; danas je veći dio knjiga inventariziran, no posao katalogizacije nije niti započet.

Valja naglasiti da ćemo 2011. godine obilježiti 400. godišnjicu osnutka grkokatoličke biskupije, a time i biskupijske knjižnice koja zaslužuje da joj se zbog ovih godina kontinuiranog postojanja posveti veća stručna pozornost. Nadamo se da će ovaj rad biti doprinos osvještavanju šire javnosti o vrijednosti ovoga nacionalnoga (i svjetskoga) kulturnoga dobra i poticaj vlasnicima i stručnjacima za njegovo daljnje uređenje, sukladno današnjim standardima i pravilima knjižničarske struke.

LITERATURA²¹

a) arhivski i neobjavljeni izvori (kronološkim redom)

1. Popis knjiga iz 1856. godine (čuva se u knjižnici)
2. *Diecezanska biblioteka*, dokument o uređenju knjižnice Križevačke biskupije provedenom od 1914. do 1916. godine. Izvornik se čuva u arhivu Križevačke biskupije pod brojem 110/1916. Dokument je i objavljen (v. bibliografsku jedinicu br. 13).
3. Čepek, Suzana. *Biblioteka grkokatoličke biskupije u Križevcima*. Zagreb, 1996. (rukopis; seminarski rad izrađen na Filozofskom fakultetu u Zagrebu; dostupan u Zavičajnoj zbirci Gradske knjižnice "Franjo Marković" u Križevcima; u radu je prikazano istraživanje stručnog kataloga knjižnice izrađenog 1914.-1915. godine)

4. *Uređenje knjižnice grkokatoličke biskupije u Križevcima : dnevnik rada* (rukopis koji obuhvaća izvješća o radu, dojmove sudionika uređenja i fotografije, čuva se u knjižnici Križevačke biskupije, obuhvaćeno razdoblje: 1999. - 2003.)

5. Dnevnik događanja i poslova obavljenih u vezi s uređenjem knjižnice koji S. Knežević vodi od 1996. godine do danas

b) članci objavljeni prije 1990. (kronološkim redom)

6. *Eparhijska biblioteka križevačka i njeno uređenje* // *Katolički list*, 1915, 28, 283-284.
7. Badovinac, Nikola. *Kratak historijat i nacrt uređenja eparhijske biblioteke u Križevcima* // *Katolički list*, 1916, 26, 282-283.
8. *Eparhijski vjestnik Križevačke biskupije* - članci koji donose vijesti iz biskupije, poglavlja o uređenju biskupijske knjižnice: god. 1942., br. 2, str. 62; god. 1942., br. 3, str. 37; god. 1942., br. 4, str. 62-64; god. 1943., br. 3, str. 114-115; god. 1945., str. 80-81.
9. *Jubilarni šematizam Križevačke eparhije*, Zagreb, 1962. (str. 52-53: poglavlje Arhiv, knjižnica i muzej)

c) publikacije i članci objavljeni nakon 1990. (abecednim redom)

10. *Biblija u Križevcima : u povodu 30. obljetnice objavljivanja zagrebačke Biblije*. Križevci : Matica hrvatska Križevci : Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci, 1998. (katalog izložbe održane u knjižnici Križevačke biskupije)
11. Čepek, Suzana. *Knjižnica grkokatoličke biskupije u Križevcima*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 39(1996), 3/4, 147-152.

²¹ Cjelokupnu bibliografiju do sada poznatih izvora o knjižnici autorica je objavila u zborniku radova sa stručnog skupa Iz povijesti naših knjižnica održanog u Daruvaru 16.11.2007. (zbornik je u tisku).

12. Ivanišević, Goran. *Grkokatolička katedrala Presvetoga Trojstva i biskupska rezidencija u Križevcima*. Zagreb: Sestre bazilijanke Hrvatske viceprovincije, 1993., 2000. (2., dopunjeno izd.)
13. Knežević, Suzana. *Iz povijesti knjižnice Grkokatoličke biskupije u Križevcima : dokument o uređenju knjižnice provedenom od 1914. do 1916. godine*. // Cris : časopis Povijesnog društva Križevci, 9(2007), 1, 197-207.
14. Knežević, Suzana. *Knjižnica grkokatoličke biskupije u Križevcima : pregled povijesti knjižnice i njezina današnjega uređenja*. // Cris : časopis Povijesnog društva Križevci, 9(2007), 1, 225-228.
15. *Knjižno blago grkokatoličke biskupije u Križevcima : kalendar 1998.*, Križevci : Matica hrvatska, 1998. (predgovor: Josip Bratulić; predgovor objavljen i u : *Križevačka književna slava*, Križevci : Matica hrvatska, 1998. Str. 193-194.; prikaz kalendara objavljen u *Novostima Hrvatskog bibliotekarskog društva*, 1998, 10, 11-12.)
16. *Križevačka biskupija* (citirano 2008-10-22).
Dostupno na: <http://www.hbk.hr/novi/hbk/crkva.php?biskupija=5>
17. Kustić, Ante Živko. *Grkokatolici i rimokatolici jedna vjera*. // Žumberački krijes : kalendar 1978. Zagreb : Hrvatski grkokatolički dekanati i Kršćanska sadašnjost, 1977.
18. Maruševski, Olga. *Preuređenje franjevačkog samostana u Križevcima u grkokatoličku biskupsku rezidenciju : prilog opusu Aleksandra Brdarića*. // Radovi Instituta za povijest umjetnosti, 1990, 14, 185-191.
19. Maruševski, Olga. *Križevci u 19. stoljeću*. // Križevci : grad i okolica. Zagreb : Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu; Križevci : Matica hrvatska, 1993. Str. 51-72.
20. Maruševski, Olga. *Grkokatolička katedrala Svetog Trojstva i biskupski dvor*. // Križevci : grad i okolica / glavni urednik Žarko Domljan. Zagreb : Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu; Križevci : Matica hrvatska 1993. Str. 167-181.
21. Milosavljević, Rade. *Leksikon Križevčana : prilog poznavanju povijesti Križevaca i križevačkog kraja*. Križevci : Povijesno društvo Koprivnica, 1988.
22. Peklić, Ivan. *Život i djelo križevačkoga biskupa Julija Drohobeckog*. // Podravina : časopis za multidisciplinarna istraživanja, 3(2004), 5, 71-88.
23. Peklić, Ivan. *Istaknuti biskup i profesor dr. Janko Šimrak*. // Zlatna dolina : godišnjak Požeštine, 7 (2001), 1, 301-325.
24. Peklić, Ivan. *Prilozi za biografiju dr. Janka Šimraka : (prigodom 50. obljetnice smrti)*. // Marulić : hrvatska književna revija, 29 (1996), 2 ; 335-346.
25. *Pontificiale : kodeks iz 1433. godine : digitalni pretisak*. Križevci: Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci, 2005. (uvodni tekst o knjižnici i o kodeksu napisao Željko Vegh)
26. *Stolna crkva Presvetog Trojstva ili grkokatolička (žumberačka) katedrala u Križevcima*. // Žumberački kalendar, 1966. Str. 268-305.
27. Vegh, Željko. *Ilustrirane znanstvene knjige u knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima*. Križevci : Matica hrvatska Križevci, 2002. (katalog izložbe održane u knjižnici)
28. Vegh, Željko. *Uređivanje knjižnice grkokatoličke biskupije u Križevcima*. // Žumberački krijes, 2003, 107-114.
29. Vegh, Željko. *Knjižnica grkokatoličke biskupije u Križevcima : poslovi rađeni tijekom 2003. godine*. // Žumberački krijes, 2004, 194-198.
30. Vegh, Željko. *Inkunabule i knjige XVI. stoljeća u knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima : katalog izložbe : Knjižnica Grkokatoličke biskupije u Križevcima, 24. travnja - 30. svibnja 2007. Križevci : Samostan sestara bazilijanki, 2007. (pogovor o knjižnici napisao Željko Vegh)*
31. Vegh, Željko. *Liturgijske knjige u knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima : katalog izložbe : Knjižnica grkokatoličke biskupije u Križevcima, 6. rujna - 15. studeni 2007. Križevci : Samostan sestara bazilijanki, 2007.*
32. Vegh, Željko. *Geografske knjige u knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima : katalog izložbe održane u Knjižnici grkokatoličke biskupije u Križevcima od 24. travnja do 30. lipnja 2008. Križevci : Samostan sestara bazilijanki, 2008.*
33. Vidačić, Kvirin. *Topografično - poviestne crte slob.i kr. grada Križevca*. Križevci : Tiskara G. Neubergera, 1886. (pretisak Križevci : Ogranak Matice hrvatske Križevci, 1993.), Str. 35-41: *Postanak i razvitak Grko-katoličke biskupije križevačke*.

Summary

Library of the Križevci bishopric in the 19th century

Keywords: Križevci, Križevci bishopric, Greek-Catholic bishopric, history, 19th century

Greek-Catholic bishopric houses a rich library almost 400 years old. Its treasure has been collected by the bishops and priests. Apart from sacral and theological books there can be found works from other sciences written in different languages and printed in many European centres.

The collection consists of 10.667 works in 9.858 volumes of which 3 are from the 15th century (incunabula), 68 from the 16th century, 325 from 17th century, 3.996 from 18th century and the rest from 19th and 20th centuries. There is also a valuable collection of 60 manuscripts and assortment of periodicals and small printing materials.

The history of the library can be read from the history of the very bishopric which since its establishment in 1611 changed its location a few times. Both the library and the bishopric moved from Marča to Pribić, Preseka, Gornji Tkalec to finally settle down in Križevci in 1801.

In the 19th century the bishops were mainly concerned with the cathedral and residence reconstruction to meet the needs of Greek-Catholics, but they simultaneously planned the library space. First and up to now the only known catalogue dates from 1856 and lists 2519 works in 1971 volumes.

The 20th century saw 3 great restaurations: during the two world wars and the final one started in 1999. Since 2007 the library has been opened to public, it organizes expositions followed by fine printed catalogues. Its restoration should be continued.